

РІЗНИЦЯ МІЖ ВИКРИВАЧЕМ І ЗАЯВНИКОМ

Поняття «викривач» закріплене у двох ключових нормативно-правових актах України (Законі України «Про запобігання корупції» та Кримінальному процесуальному кодексі України (КПК). Чому не кожен, хто повідомив про корупцію, може стати викривачем.

Згідно Закону України «Про запобігання корупції» визначає сукупність умов, за яких особа може набути статусу викривача й претендувати на особливі правові гарантії та винагороду:

1. Викривачем може бути тільки фізична особа.
2. Викривач має повідомити саме про факт корупції, а не інші порушення, такі як, наприклад, порушення трудового законодавства.
3. Інформація, яку повідомляє викривач, стала йому відома у зв'язку з наступною його діяльністю:

- трудова діяльність - коли особа дізналася про корупційне правопорушення під час безпосереднього виконання трудових обов'язків. Наприклад, повідомлення працівника організації про пропозицію хабара за прийняття певних рішень будь-кому з його колег;

- професійна діяльність - коли особа дізналася про корупційне правопорушення під час здійснення професійної діяльності. Наприклад, аудитор під час перевірки фінансової діяльності приватного підприємства, яке виконує державне замовлення, виявив факти махінацій із коштами, зокрема, завищення вартості робіт та послуг, що оплачувалися коштом державного бюджету;

- господарська діяльність: як приклад, викривач може повідомити про корупційні правопорушення під час здійснення підприємницької діяльності (службові зловживання посадових осіб під час проведення тендерів, закупівель, надання послуг тощо), або перешкоджання здійсненню підприємницької діяльності;

- громадська діяльність: як приклад, член ради громадського контролю при державному органі повідомляє про конфлікт інтересів у діяльності дисциплінарної/кадрової комісії цього органу;

- наукова діяльність - наприклад, повідомлення про академічну недобросовісність, як то плагіат;

- проходження служби: як приклад, статус викривача може набути військовослужбовець, якому стало відомо про корупцію під час несення ним служби;

- навчання - викривачем у такому випадку може бути студент закладу вищої й фахової передвищої освіти, який дізнався про корупцію під час навчального процесу;

- участь у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку певної діяльності, проходження служби чи навчання, наприклад вимагання неправомірної вигоди при вступі до вишу або участі у конкурсі на зайняття вакантних посад державної служби тощо.

Якщо інформація про корупційне правопорушення стала відома особі не у зв'язку з її діяльністю, або ж не дотримані інші умови, передбачені Законом, у разі здійснення повідомлення **особа вважатиметься заявником** відповідно до вимог кримінального-процесуального законодавства або ЗУ «Про звернення громадян. В кожному випадку уповноважені органи зобов'язані реагувати на повідомлення, однак різниця в статусі зумовлює різний обсяг та специфіку правового захисту особи.

ВИКРИВАЧЕМ МОЖЕ СТАТИ

фізична особа, переконана у достовірності інформації, про яку повідомляє,

ЯКЩО:

- Повідомлення містить факти (які можна перевірити) про можливе корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення або іншого порушення Закону України "Про запобігання корупції"
- Інформація стала відома їй у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, навчанням чи проходженням служби

КУДИ ЗВЕРТАТИСЬ ЗА ЗАХИСТОМ ТА ДОПОМОГОЮ?

- Надання методичної допомоги, захист всередині організації — Уповноважений підрозділ (особа) з питань запобігання та виявлення корупції в організації
- Отримання безоплатної вторинної правової допомоги — Центри безоплатної правової допомоги
- Захист життя, житла, здоров'я чи майна — Правоохоронні органи
- Забезпечення прав та гарантій захисту викривача, поновлення порушених прав, вжиття заходів реагування за їх порушення — НАЗК
- Захист та поновлення порушених прав і свобод — Суд

ПРАВА ТА ГАРАНТІЇ ДЛЯ ВИКРИВАЧІВ

ЗАХИСТ ТРУДОВИХ ПРАВ

- Заборона звільняти викривача, примушувати до звільнення, притягати до дисциплінарної відповідальності у зв'язку з його повідомленням
- Застосування негативних заходів впливу або загроза таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням (депреміювання, переведення, атестація тощо)

ЗАХИСТ У ВИПАДКУ ЗАГРОЗ ЖИТТЮ, ЗДОРОВ'Ю, МАЙНУ

- Особиста охорона, охорона житла і майна
- Видача спеціальних засобів індивідуального захисту і словіщення про небезпеку
- Зміна місця роботи або навчання

ЗАХИСТ ДАНИХ

- Забезпечення конфіденційності відомостей про особу та відомостей, які можуть допомогти ідентифікувати особу викривача
- Можливість закритого судового розгляду

ПРАВО НА ВИНАГОРОДУ

- Викривач може отримати 10 % від розміру викритої неправомірної вигоди або розміру завданих викритим злочинцем збитків державі, якщо вони більші 5 тис. прожиткових мінімумів.
- Однак розмір винагороди не може перевищувати 3 тис. мінімальних зарплат (на час вчинення злочину)